

1. Obiekt

883/1 BRAMA MYŚLIBORSKA

2. Czas powstania

pocz. XIV/kon.XV

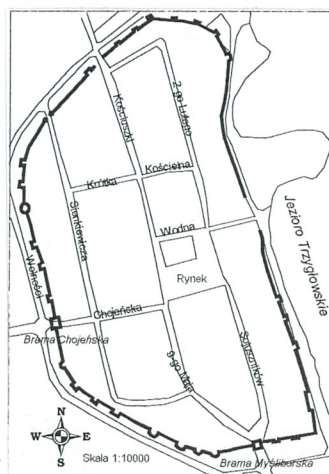
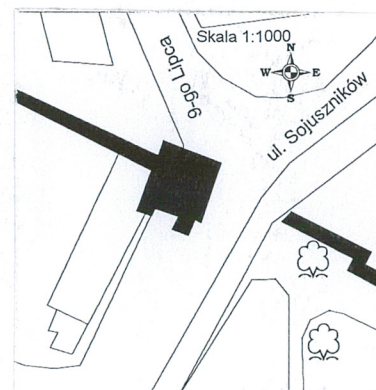
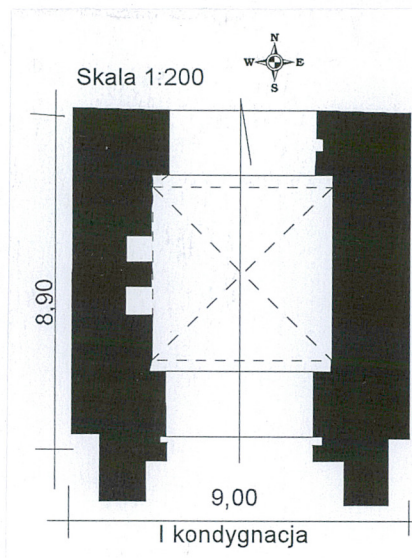
3. Miejscowość

TRZCIŃSKO ZDRÓJ

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

Widok od strony północno-wschodniej

4. Adres

ul. Sojuszników / Wolności
Trzcińsko Zdrój
nr hipoteczny.

5. Przynależność administracyjna

województwo zachodniopomorskie
gmina Trzcińsko Zdrój

pow. Gryfiński

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Bad Schönfliess (do 1945 r.)

7. Przynależność administracyjna

1 VI 1975
województwo szczecińskie
powiat Chojna

8. Właściciel i jego adres

Gmina Trzcińsko Zdrój

9. Użytkownik i jego adres

j.w.
Urząd Miasta i Gminy
Ul. Rynek 15
Trzcińsko Zdrój

10. Rejestr zabytków:

Nr. 396 data 18.11.1963

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu.

Pierwsze wzmianki o obwarowaniach miasta pochodzą z 1349 r. Jednakże zakłada się, że budowę murów obronnych rozpoczęto prawdopodobnie na przełomie XIII i XIV w. Mur obronny opasał cały obwód miasta, a od strony zachodniej i południowej umocniony był wykuszami, umożliwiającymi skuteczniejszą obronę przedpola. Na zamknięciu dróg wylotowych usytuowano trzy bramy nazwane od miejscowości, w kierunku których prowadziły: Chojeńską (Königsbergertor) od zachodu, Myśliborską (Soldinertor) od południa i Strzeszowską (Stresowertor) od północy. Prawdopodobnie na tym etapie brama Myśliborska posiadała jedynie istniejący czworoboczny korpus, wymurowany do wysokości 6 m. z regularnej kostki granitowej. Ponieważ na całym obwodzie miasta mur wykonany był z kamienia narzutowego, układanego warstwowo, podobnie jak brama, trudno jest ustalić, czy brama została wzniesiona równocześnie, czy też powstała wcześniej w okresie poprzedzającym budowę pierwszej fazy obwarowań. Ok. 1483 dokonano przebudowy obwarowań. Przebudowa wynikała ze zmiany taktyki walki, wyrażającej się przede wszystkim zastąpieniem broni ręcznej bronią palną. Zaistniała konieczność wzmocnienia obronności zespołu i stworzenia dodatkowych punktów widokowych, a tym samym podwyższenia istniejących bram oraz wzniesienie nowych baszt wstawianych w obręb muru lub wkomponowanych w istniejące wykusze.

Cd. wkładka nr 1

13. Opis (sytuacja, materiał, konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje).

Sytuacja. Trzcińsko położone nad jeziorem Trzygłowskim, usytuowane zostało na skrzyżowaniu traktów handlowych biegnących ze Szczecina przez Kostrzyn, oraz przez Chojnę i Myślibórz do Wielkopolski. Brama Myśliborska (d. Soldiner Tor) usytuowana w południowej części Starego Miasta, u wylotu ul. Sojuszników (d. Wilhelmstr.) i 9-go Lipca (d. Richtstr.). Przejazd na osi północ – południe. Od strony elewacji wschodniej przylega mur z dwoma przejazdami, od strony elewacji zachodniej bezpośrednio do bramy domurowany dwukondygnacyjny budynek mieszkalny.

Materiał, konstrukcja, technika. Brama posadowiona prawdopodobnie na fundamentach kamiennych spojonych zaprawą wapienną. Mury dolnej kondygnacji, przypory, łuki przejazdu murowane z regularnych ciosów granitowych, spojonych zaprawą wapienną. Gzyms przejazdu wykonany z regularnie przyciętych ciosów kamiennych. Przejazd przelicowany cegłą pełną ceramiczną w układzie gotyckim. Pozostałe kondygnacje bramy murowane z cegły pełnej ceramicznej w wątku wendyjskim (część czworoboczna) i wątku gotyckim (część ośmioboczna), spojonej zaprawą wapienną. Blendy tynkowane tynkami wapiennymi. Stropy na kondygnacjach wieży drewniane belkowe. Podłogi deskowe. Sklepienie przejazdu krzyżowo-żebrowe, żebra ceglane, wysklepki tynkowane. Nawierzchnia w przejeździe z kostki typu polbruk. Wrota prostokątne dwuskrzydłowe, drewniane, nabijane metalowymi ćwiekami.

Rzut. Wieża założona na planie zbliżonym do kwadratu. Na osi środkowej północ – południe przejazd. We wnętrzu przejazdu na ścianie zachodniej dwie nisze. Od strony południowej po obu stronach przejazdu przypory. Drugą kondygnację wyznacza jednoprzestrzenne wnętrze z małą klatką schodową w grubości muru. Komunikacja na wyższe kondygnacje odbywa się za pomocą drabiny. Wejście na wieżę prowadziło najprawdopodobniej z otwartej drewnianej galerijki ciągnącej się wzdłuż murów. Od trzeciej kondygnacji wieży rzut zmienia się na ośmioboczny, przepruty na każdym boku rozszerzającymi się do wewnątrz okienkami strzelniczymi. Jeden z otworów od strony wschodniej szerszy, służący za wyjście na pokład widokowy.

Bryła. Główny korpus wieży z przejazdem w przyziemiu, w formie czworobocznej bryły, dwukondygnacyjny. Od strony południowej po obu stronach przejazdu szerokie i głębokie przypory, ciągnące się przez prawie cały główny korpus, od połowy wysokości płytsze. Górne narożniki głównego korpusu w formie ścięte trójkątne, za pomocą których bryła czworoboczna przechodzi w ośmiobok. Korpus ośmioboczny mniejszy i niższy, dwukondygnacyjny zwieńczony krenelażem. Całość wieńczy stożkowy szczyt.

Elewacje. Elewacja północna w przyziemiu wyznaczona osiowo ostrołucznym otworem przejazdu. W przyziemiu elewacja kamienna do wys. ok. 6m. We wnętrzu przejazdu na zachodniej ścianie dwie ostrołuczne nisze. Drugą kondygnację zasadniczego korpusu wyznaczają dwa rzędy tynkowanych blend: w dolnym rzędzie pięć blend zamkniętych łukami półokrągłymi, w jednej ze skrajnych przepruty otwór wejściowy. W górnym rzędzie dwie skrajne blendy ostrołuczne, dwie środkowe zamknięte łukami półokrągłymi. Blendy w dwuuskokowych opaskach. Jedna z blend częściowo otwarta. Elewację głównego korpusu wieńczy fryz z ukośnie układanej cegły. Elewacja południowa głównego korpusu w przyziemiu osiowo przepruta ostrołucznym otworem przejazdu. Po obu stronach przejazdu przypory odsunięte od muru i zwężające się ku górze, w dolnej partii kamienne w górnej ceglane. Cd. wkładka nr 1

14. Kubatura ok. 1500 m³	15. Powierzchnia użytkowa ok. 50 m²	16. Przeznaczenie pierwotne brama	17. Użytkowanie obecne nie użytkowana
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja Po 1945 r. prowadzono bieżące prace remontowe.		19. Stan zachowania Stan zachowania bramy dobry. Widoczne liczne ubytki w ceglanych elewacjach, spoinowaniu, drobne zniszczenia krenelaża itp. Widoczne spękania i złuszczenia tynków. 20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Wskazane wykonanie prac konserwatorskich elewacji z uzupełnieniem spoinowania, ubytków cegły oraz naprawą tynków i odtworzeniem zniszczonych fragmentów. Wskazane znalezienie nowej funkcji oraz zagospodarowanie bramy. Wszelkie prace prowadzone przy obiekcie powinny być uzgadniane ze służbami konserwatorskimi.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Akta Magistratu Trzcińsko Zdrój w Archiwum Państwowym w Szczecinie
nr 269, 1898 r.

22. Bibliografia

- J. Bogdanowski, Z. Holcer, M. Kornecki, Architektura obronna, Warszawa 1994,
E. Lukas, Mury obronne w Trzcińsku Zdroju, Szczecin 1964,
E. Lukas, Mury obronne województwa szczecińskiego, Szczecin 1967,
B. Kozińska, Trzcińsko Zdrój. Studium urbanistyczno-konserwatorskie, Szczecin 1985,
Die Kunstdenkmäler der Provinz Brandenburg, t. VII cz. 1 Kreis Königsberg, Berlin 1928,
Biesiekierski, Zarys historii rozwoju fortyfikacji stałej, 1924 cz. I,
L. Brieg, Aus Stillen, Städten der Mark Brandenburg, Berlin.
A. Jastrzębski, Historia fortyfikacji stałej. Cz. I, 1924 - 25.
E. Kayser, Deutsche Stadtebuch, 1939,
Siedler, Markische Stadtebau in Mittelalter, 1914,

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

1. Panorama miasta od strony wschodniej wg ryciny Petzolda z ok. 1710 r. str. 243
w: Voss, Hoppe, Die Kunstdenkmäler der Provinz Brandenburg, t. VII cz. 1 Kreis
Königsberg, Berlin 1928,
2. Panorama miasta od strony wschodniej w: M. Merian, Topographia electoratus
Branderbugici et Ducatus Pomeraniae 1652,

nr inw. 414 C / 2001

24. Uwagi różne

nr. neg. 44.003 - 44.015

25. Opracował

tekst mgr Elwira Wolender, wrzesień 2001 r.

plany, rysunki mgr Elwira Wolender, wrzesień 2001 r.

zdjęcia fotogr. mgr Tomasz Wolender, wrzesień 2001 r.

miejsce przechowywania negatywów WOSOZ Szczecin

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

1. Załącznik nr 1, wkładka: cd. opisu i historii, przekrój, rzut II i III kondygn. plan miasta z 1720 r.,
2. Załącznik nr 2, wkładka: fotografie, widok miasta z 1652 r.
3. Załącznik nr 3, wkładka: fotografie
4. Załącznik nr 4, wkładka: fotografie

1. Miejscowość TRZCIŃSKO ZDRÓJ	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) BRAMA MYŚLIBORSKA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) cd. punktu 12, 13, rzuty II i III kondygnacji bramy, przekrój bramy, plan miasta z 1720 r.,

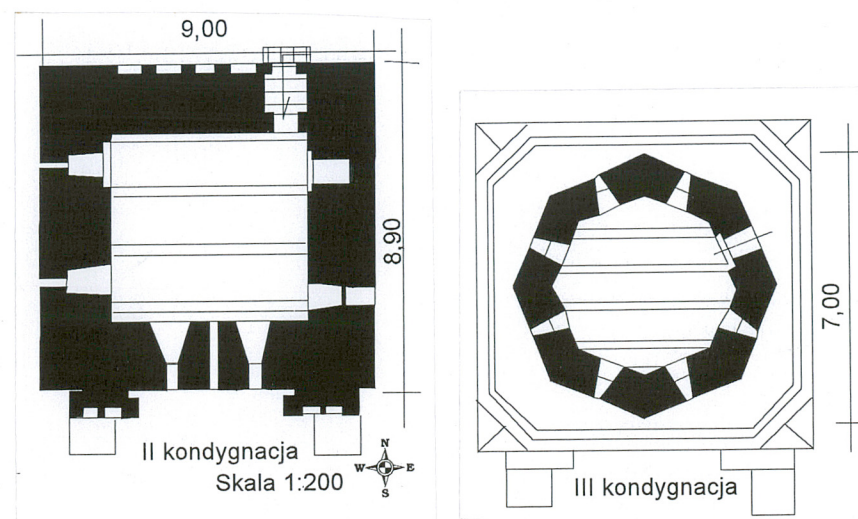
Cd. punktu 12:

Tę drugą fazę rozbudowy bramy Myśliborskiej można wydatować na koniec XV w. Węzeł obronny bramy Myśliborskiej jest jedynym zachowanym systemem pozostałym z tego czasu. W wyniku przebudowy brama Myśliborska została podwyższona przez nadbudowanie istniejących partii czworosciennych nadbudowami ośmiobocznymi, zwieńczonymi krenelażem i stożkiem wystającym z pokładu widokowego. Główna bryła pozostawała bez krenelaża. W wieku XIX dokonano licznych zmian w wyglądzie obwarowań. W 1860 r. poddano konserwacji bramę Myśliborską, W 1919 r. skuto resztę muru przedbramia przy bramie Myśliborskiej. W 1919 r. skuto resztę muru przedbramia przy bramie. Obecnie brama nie jest użytkowana.

Cd. punktu 13:

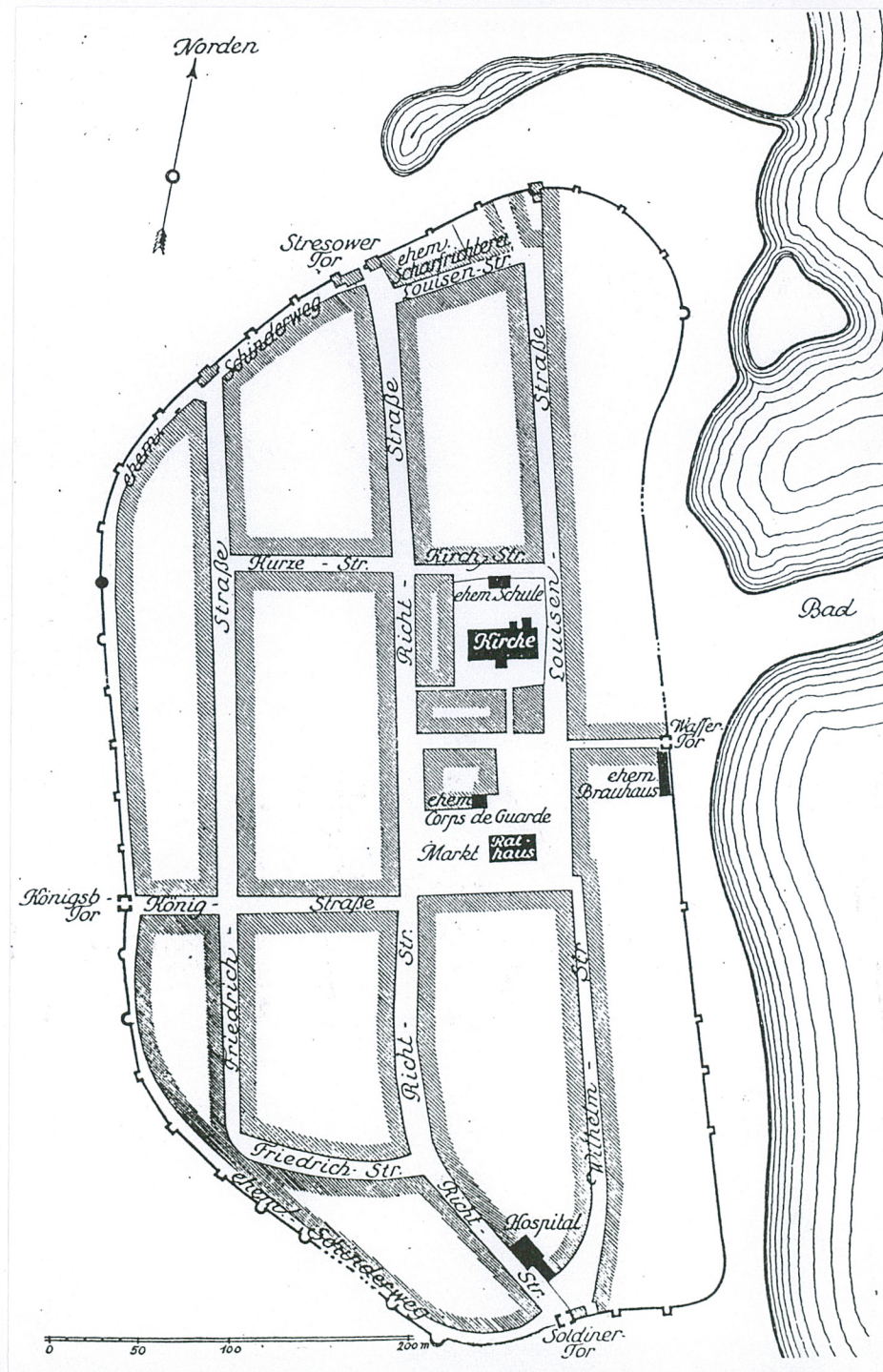
Przypory pełniły funkcję prowadnicy na bronę. Przypory ciągną się niemal na całą wysokość elewacji korpusu i zamykają się trójkątnie. Od połowy wysokości przypory podzielone dwiema blendami tynkowanymi, zamkniętymi trójkątnie. Na wysokości zwieńczenia przypór pośrodku elewacji trzy małe otwory strzelnicze. Elewację wieńczy fryz z ukośnie układanej cegły w dwu rzędach. Elewacja wschodnia głównego korpusu w dolnej połowie kamienna, w górnej ceglana. Osiowo do elewacji przylega mur kamienny zwieńczony wysokim stromym daszkiem, z dwoma półokrągłymi przejściami. Przy daszku od strony południowej półokrągła nieduża blenda. Elewacja zachodnia głównego korpusu opracowana gładko. Do elewacji przylega dwukondygnacyjny budynek. Narożniki korpusu ukośnie ścięte, nieregularne. Korpus główny kończy się prosto z wyjściem na pokład widokowy, gdzie rozpoczyna się dwukondygnacyjna ośmioboczna część wieży. Na każdej ścianie ośmioboku w dwu kondygnacjach wąskie otwory strzelnicze. W jednej ze ścian wyjście. Ośmioboczny korpus wieńczy krenelaż. Całość zwieńczona piramidальnym stożkiem.

Wnętrze. Na każdej kondygnacji głównego korpusu i części ośmiobocznej jednoprzestrzenne wnętrza z małymi otworami strzelniczymi.

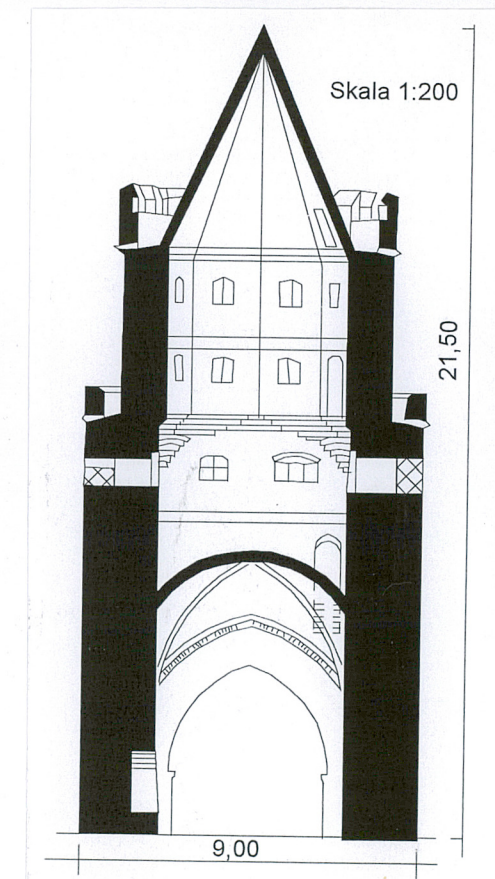

Wkładkę założył: mgr Elwira Wolender, wrzesień 2001 r.

Miejsce przechowywania negatywów: WOSZ Szczecin

Plan miasta z 1720 r.

1. Miejscowość

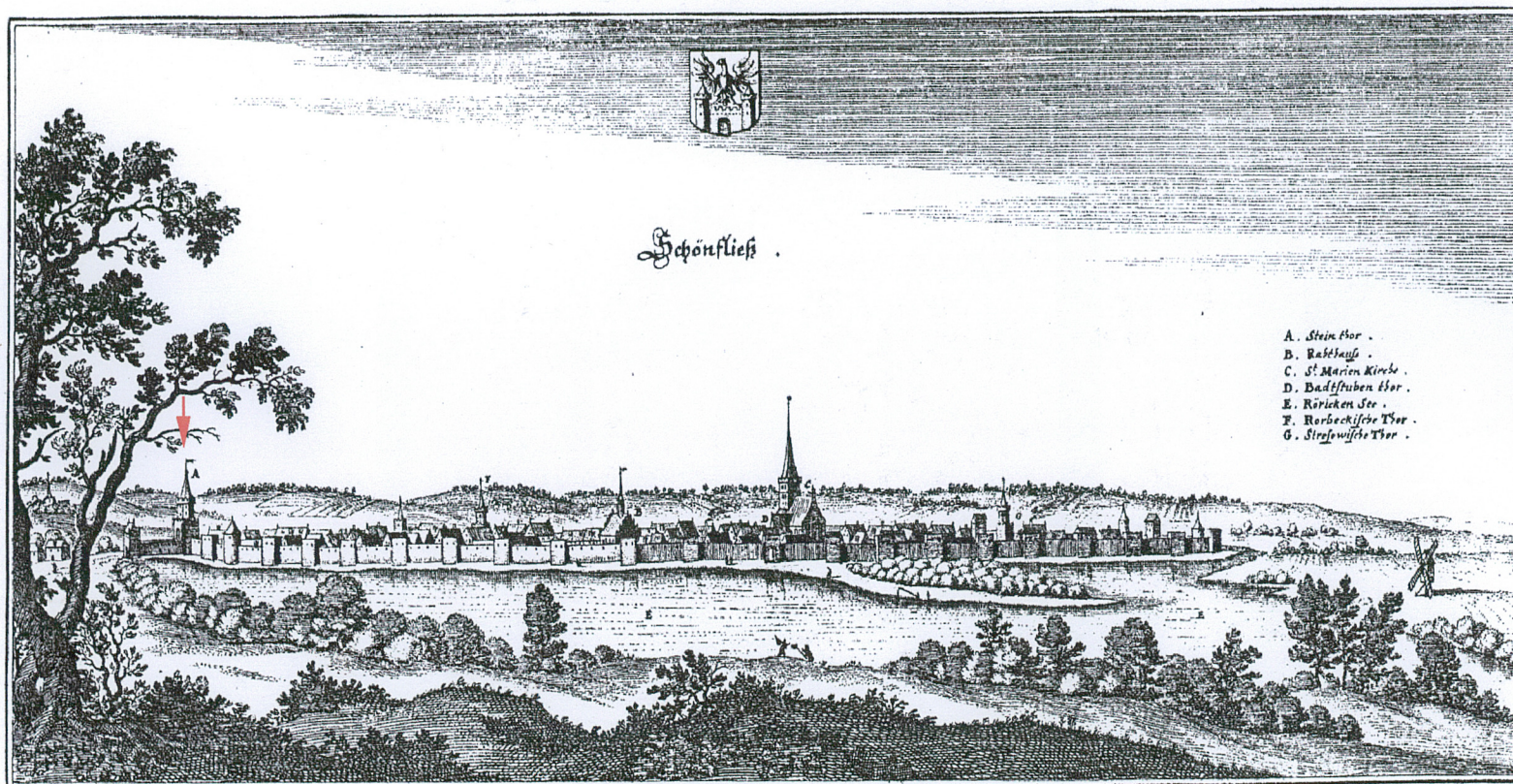
TRZCIŃSKO ZDRÓJ

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

BRAMA MYŚLIBORSKA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

widok miasta z 1652 r., fotografie

Panorama miasta od strony wschodniej z 1652 wg M. Meriana

Wkładkę założył: mgr Elwira Wolender, wrzesień 2001 r.

Miejsce przechowywania negatywów: WOSZ Szczecin

Widok elewacji północnej

Widok elewacji południowej

Widok od strony południowo-wschodniej

1. Miejscowość

TRZCIŃSKO ZDRÓJ

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

BRAMA MYŚLIBORSKA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

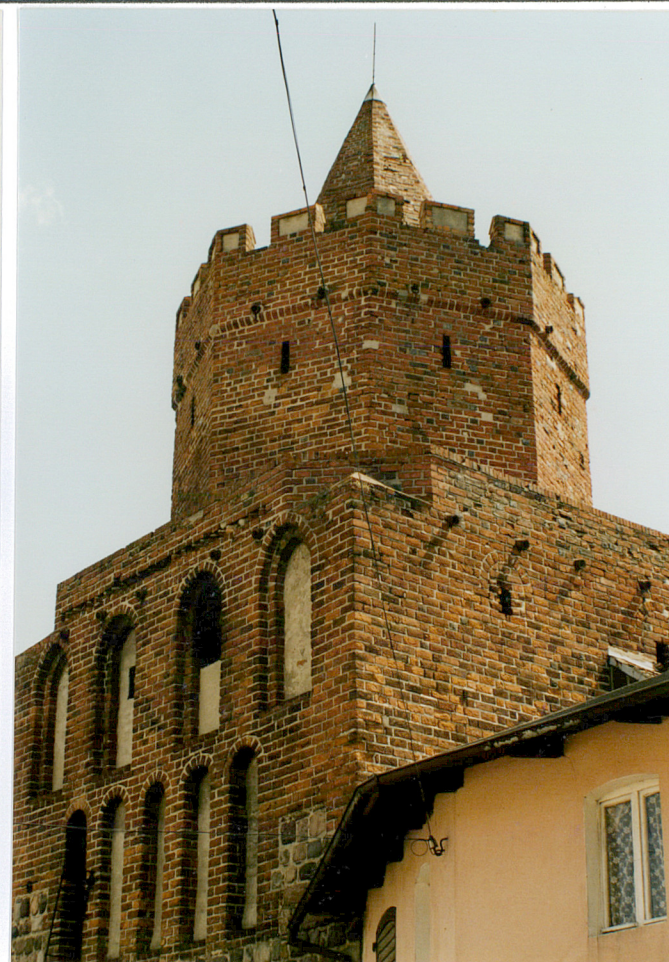
fotografie

Elewacja północna

Fragment elewacji północnej

Fragment od strony północno-zachodniej

Wkładkę założył: mgr Elwira Wolender, wrzesień 2001 r.

Miejsce przechowywania negatywów: WOSZ Szczecin

Widok elewacji południowej

Fragment sklepienia przejazdu

Fragment muru z przejazdem

1. Miejscowość
TRZCIŃSKO ZDRÓJ

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
BRAMA MYŚLIBORSKA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
fotografie

Fragment wnętrza drugiej kondygnacji

Fragment bramy od strony południowej

Wrota przejazdu

Wkładkę założył: mgr Elwira Wolender, wrzesień 2001 r.
Miejsce przechowywania negatywów: WOSZ Szczecin

Fragment przejazdu